

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא מד.

עין משפט
גד מצוה

בג א מיי פ"י מהל' מקי
ממון הלכה ט סג
עשן סו:
סד ב ג ד ה מיי שס
הלכה י ו הלכה יג:

תורה אור השלם

1. או בן יגח את ביה יגח
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

שור באדם שעשה בו. שור קטן ההורג כשור גדול ההורג דהא שור בן יומנו קרוי שור דכתיב (ויקרא כג) שור או כשב כי יולד: אינו דין שחיבו. זו סקילה על מינוק קטן כעל אדם גדול: שכן חייב בנזקין ארבעה דברים שהשור פטור מהן וזקן לא חשיב דהא שור נמי זקא משלם: ס"ל בן זבוב קטנים משמע דלעיל מיניה כתיב והמית איש או אשה: ואין לי אלא במועד. דקרא במועד כתיב: לא חלקם בין סם למועד. לענין סקילה: שהורע כהן בנזקין. דאם הויקו משלמין: יפס כהן. דמחש שוטה וקטן פגיעמן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין: וכי דנין קל מחמור. תם ממועד: להחמיר. על הקל דינמא כי היכי דחמור חייב קל נמי חייב דקדרשת תם ממועד כמה מלינו דקתני חייב בליש ואשה וחייב צבן וצת במועד דהא מיוז דבן וצת במועד הוא דכתיב וקאמרת מה מיוז דליש ואשה (במועד) עשה זו תם כמועד אף צן וצת נעשה זו תם כמועד ואשתכח דקא ילפת תם ממועד דלי לא אשכחתי חייב דבן וצת במועד לא הוה ילפת ליה צתם מליש ואשה דהא במועד גופיה אי לאו דרבינאו קרא לא מניית לאחויינאו מדינא לעיל: אם החמיר. הכתוב צבן וצת בליש ואשה במועד כתב לך שהרי חמור הוא לענין כופר: נחמיר. אכן מדינא צתם הקל דתמייה: אם אמרת בליש ואשה. כלומר וק"ו דדרשת נמי בסיפא פריכא הוא דאם אמרת בליש ואשה כו'. ל"א וכי דנין קל ויחומר צן וצת שפטורין מן המלכות מליש ואשה וזה שמעתי וראשון מלאתי וכשר הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה הך קולא והך חומרא דקמתמה וכי דנין כו' והא תנא אשכח חומרא צבן וצת דיפה כהן בנזקין מליש ואשה: ס"ל או צן יגח או צת יגח. יגח יגח תרי זמני דריבא לה נגיחה למועד

ובי דנין קל מחמור. פ"ה דהך פירכא אדין ראשון דדנין שני דק"ו דליש ואשה שהורע כהן בנזקין לא דנין קל מחמור דלפילו אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה ילפינן בהאי קל וחומר אע"ג דבקי"ו נמי קאמרי לא חלקת האי ליגנא לאו דוקא ולכן אכטריך לא אם חמרת לעשות פירכא דנין שני שהוא ק"ו: נגיחה בנזקין. אכטריך לרבות נזקין משום דרשטין בסיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף ג.) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין דריש מלא ישמרנו אע"ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב: והא תם הוא. לא צעי למימר דמתני' כר"י הגלילי דמוקי שמואל מתני' בהפרה (לקמן דף מה:) גבי היה אצוי או בנו בתוכו דמאי דומקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא הוה שייך צוה דהוה פליגי רב ושמואל מתני' כמחן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ומס פטור מן הכופר לא אחי' כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' דלקמן במועד ליפול על צני אדם בצורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחבך על צני אדם צתתליס משום דההוא לא שכיחא כי האי: ויהא תם הוא. המקשן סבור שמתחבך בכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על צני אדם דא"כ לא היה פטור ממיתה ועל זה מקשה והא תם הוא שאפילו עשה כן כמה פעמים והרג צני אדם שלא בכוונה אין מועד להרוג אדם כדפי' לעיל מדלא אשכחן מועד צתתכוין להרוג את הצהמה והרג את האדם ומשני במועד להתחבך על צני אדם פירוש צתתחבך להנחתו כדמפרש ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי כאורחיה ואי' ומי דוחקו לשמואל לומר שחייב כופר יעמילנו צתתכוין להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על צני אדם ופטור גם מכופר לפי שהוא תם וי"ל דלרב ושמואל משמע להו

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים אינו דין שחייב על הקטנים כגדולים לא אם אמרת אדם באדם שכן חייב בארבעה דברים תאמר בשור שאינו חייב בד' דברים ת"ל 'או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים ואין לי אלא במועד' דבתם מנין (ב) דין הוא הואיל וחייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה כשחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בבן ובת לא תחלוך בו בין תם למועד ועוד קל וחומר מה איש ואשה שכן הורע כחם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן ובת שיפה כחם בנזקין אינו דין שלא תחלוך בהן בין תם למועד אמרת וכי דנין קל מחמור להחמיר (ג) עליו אם החמיר במועד החמור תחמיר בתם הקל ועוד) אם אמרת באיש ואשה שכן חייבין במצות תאמר בבן ובת שפטורין מן המצות ת"ל או בן יגח או בת יגח נגיחה בבתם נגיחה במועד נגיחה למיתה נגיחה לנזקין: מתני' "שור שהיה מתחבך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לכנעני" והרג בן ישראל לנפלים והרג בן קיימא פטור: גמ' אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה ואמאי הא תם הוא כדאמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי במועד להתחבך על בני אדם בבתלים אי הכי בר קמלא הוא בשלמא התם דרזא ירוקא ונפל אלא הכא מאי איכא למימר הכא נמי במתחבך בכותל להנאתו ומנא ידעינן דדבחר דנפל קא מתחבך ביה ואבתי

ולתם לנייתו ולנזקין: פטור ממיסה. דהא לא נתכוין דאמרינן לקמן (ע"ג) כמיתת בעלים אם הרג כן מיתה השור שהרג: וחייב בצופר. דדרשין (י) כופר אם כופר (שמות כא) להביא שלא בכוונה: ורב אמר פטור מזה ומזה. כדדריש (ב) דכא לעיל [גמ.] השור יסקל וגו' כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר: והא סם הוא. אפילו למחן דדריש אם כופר ה"מ למועד שלא בכוונה והאי תם הוא בחיכוך זה: במועד ליפול על צני אדם בצורות. לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מה:): בשלמא תם. גבי שור שנפל על האדם צבור איכא לתרוי' כדמתרלינן תם דהאי דלא קטלינן ליה בנגיחות ראשונות כגון דחזא ירוקא ונפל שלא בכוונה על זה שראה עשב צמח פי הצור וצא לאוכלה ונפל: אלא הכא. הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא: הכא נמי. דחוינן ליה דמתחבך להנחתו ולא להפילו עליו: ואבתי

הואיל ואינו מתכוין להזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא שמתחבך בכותל להנאתו (א) (שלא בכוונה) שחינו יודע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד דהכא ודלקמן לאו דוקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר דדבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן כדמוקי לה במועד ליפול על צני אדם בצורות אי הכי צר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן בע"א אבל דוחק הוא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכוונה לדרוס על האדם ממיתה כיון שלא נתכוין להרוג א"כ ר"ש דיליף בשמעתין נזקין מקטלא פטור רגל מנזקין בכוונה דריסה על הכלים כשלא נתכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונה הוה חייב רחמנא דאי בכוונה הוה קרן והואיל וכן על כרחך ליכא למילף נזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מלא צפסר ישן דלא גרסינן מילתא דרב דפטור מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כוותיה דשמואל ומיזבתא (ד) דרב דפטור לעיל מכופר כשאין השור בסקילה הוה

(א) ר"מ מ"ז, (ב) לקמן מה: (ג) דלינאו הוה פטור בדמייה את שמטין להרוג את זה והרג את זה, (ד) לקמן מה: (ה) י"ל כתיב, (ו) לעיל מה: (ז) י"ל רבנא, (ח) ר"מ מ"ז, (ט) ר"מ, (י) י"ל דרבה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' צתם מנין והלא דין הוא: (ב) רש"י ד"ה אם אמרת וכי ליגנא לא חתינא וכי דנין קל מחמור צן וצת:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שור באדם וכו' דהא שור בן יומנו קרוי שור. לקמן סה ע"ב: שם ד"ה יפה כהן דרש פשוט וקמן וכו'. לקמן פו ע"א: תוס' ד"ה והא תם הוא המקשן כו' כדפי' לעיל. דף מה ע"א ד"ה מאחר:

רבינו חננאל

אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר וכו'. תניא כוותיה דשמואל ותויבתא דרבה.